EL PES DE LA TRADICIÓ EN LA CLASSIFICACIÓ VERBAL DEL CATALÀ*

THE WEIGHT OF TRADITION IN THE VERBAL CLASSIFICATION OF CATALAN

Maria-Rosa Lloret
Universitat de Barcelona
mrosa.lloret@ub.edu

Resum: L'existència de submodels de conjugació amb increments a tots els dialectes i conjugacions del català, així com el nombre migrat de verbs que presenten, en conjunt, les conjugacions II (*batre*, *témer*, *poder*, *dir*) i IIIa (*dormir*), fan pensar que tan lícit és proposar subconjugacions regulars de flexió amb increments (velars i palatals), possibles a totes les conjugacions (en línia amb la proposta inicial de Viaplana 1984), com ho és limitar la flexió regular als únics patrons que són realment productius, això és, a la conjugació I (*cantar*) i, a molta distància, la conjugació IIIb (*servir*) (en línia amb les observacions de Ferrater 1970). No sembla, en canvi, eficaç, ni per qüestions numèriques ni per motius dialectals, mantenir els models de conjugació regular proposats per la gramàtica tradicional (I: *cantar*; II: *batre* o *témer*; IIIa: *dormir*, IIIb: *servir*). Amb aquests precedents, l'objectiu del present treball és, d'una banda, repassar els motius tradicionals i dialectològics que sostenen encara la classificació verbal habitual i, de l'altra, repensar els models de conjugació regular, tot considerant qüestions pràctiques relacionades amb l'ensenyament de la llengua.

Paraules clau: català, conjugació, flexió verbal, increment verbal, irregularitat verbal, patrons morfòmics, verbs velaritzats.

(*) La investigació forma part del projecte PID2020-113971GB-C21 (https://stel.ub.edu/gevad/), finançat per l'Agència Estatal d'Investigació (MCIN/10.13039/501100011033) del Govern d'Espanya. Agraeixo a Jesús Jiménez i Manuel Pérez-Saldanya els comentaris que em van fer al primer esborrany de l'article i als dos revisors anònims les seves observacions, que sens dubte han millorat el resultat final. Dedico l'article a Joaquim Viaplana, instigador d'aquesta recerca.

Rebut: 7/10/2021. Acceptat: 3/3/2022. DOI: 10.7203/Caplletra.74.26036

Abstract: In Catalan, the existence of submodels of conjugation with augments in all dialects and conjugation classes, along with the limited number of verbs that conjugations II (*batre*, *témer*, *poder*, *dir*) and IIIa (*dormir*) have, leads to the conclusion that two proposals are reasonably possible with regard to the organization of types of verbs. Either one admits that all conjugations display regular subconjugations with augments (velar or palatal) (in line with Viaplana's 1994 seminal work), or one accepts that regular conjugations are limited to the classes that are productive, i.e., conjugation I (*cantar*) and at some distance, conjugation IIIb (*servir*) (in line with Ferrater's 1970 remarks). In any case, based on frequency and dialectal variation, the maintenance of the models of regular conjugation proposed by the traditional grammar (I: *cantar*; II: *batre* o *témer*; IIIa: *dormir*, IIIb: *servir*) no longer seems operative. With these observations in mind, the aim of this paper is twofold: on the one hand, to review the traditional and dialectological motivations that still sustain the verbal classification and, on the other, to rethink the traditional models of regular conjugation in the light of language teaching efficiency.

Key words: Catalan, conjugation, verbal inflection, verbal augment, verbal irregularity, morphomic patrons, velarized verbs.

ᔕ ᔕ ᔕ

1. INTRODUCCIÓ

A la *GIEC* (2016: 229) es diu que «[d]'acord amb la tradició gramatical considerem que són regulars els verbs de la conjugació I que segueixen el model de *cantar*, els de la conjugació II que segueixen el model de *batre* o de *témer*, els de la conjugació IIIa que segueixen el model de *dormir* i els de la conjugació IIIb que segueixen el model de *servir*».[1] Diferents treballs, però, han destacat el desequilibri flagrant que existeix quant al nombre de verbs (regulars o irregulars) que acull cada (sub)conjugació i quant a la capacitat de crear-ne de nous (veg., entre altres, Ferrater 1970; Sifre 1995 [1996], 1998; Perea 2002: 589; Pérez Saldanya *et alii* 2004: 140-141; *GIEC* 2016: 227). Així, Sifre (1995 [1996]: 318), a partir d'un corpus de 10 105 verbs, presenta la distribució per conjugacions següent: 8 728 verbs (86,4 %) són de la conjugació I, 363 verbs

1. Fabra ja va fer servir les etiquetes IIIa i IIIb a les seves gramàtiques, però en l'ordre invers, atenent al fet que el model més general és el que pren *eix* (la conjugació IIIa per a Fabra). La *GIEC* (2016), com Badia (1994), atorga l'etiqueta IIIa al model sense *eix* i IIIb al model amb *eix*. D'altra banda, a la *GIEC* i a la *GNV*, tot i reconèixer la pèrdua del valor originalment incoatiu del segment *eix* (*GIEC* 2016: 227; *GNV* 2006: 247), es continuen emprant els termes «conjugació pura», «conjugació incoativa» i «increment incoatiu», que no utilitzà Fabra i que intentà evitar Badia (1994).

(3,6 %) de la conjugació II i 1 014 verbs (10 %) de la conjugació III.[2] Addicionalment, Sifre (1995 [1996]: 318-319) constata que en la majoria de casos de parelles de verbs amb conjugacions diferents (amb diferències semàntiques o no) hi ha implicades les conjugacions I i III (en la III, generalment la IIIb): de 118 casos amb parelles de verbs que l'autor recull, 108 corresponen a verbs de la I i la III conjugació (p. ex., *amansar*/*amansir*, *cobrar*/*cobrir*, *consumar*/*consumir*), mentre que només 5 pertanyen a la I i la II (p. ex., *botar*/*botre*, *fumar*/*fúmer*) i 5 més a la III i la II (p. ex., *junyir*/*júnyer*). Finalment, l'única conjugació realment productiva (la que acull nous verbs) és la I (p. ex., *clicar*, *escanejar*) i, a molta distància, la IIIb, que bàsicament recull desplaçaments de verbs de la conjugació IIIa, acceptats per la normativa (p. ex., *mentir* IIIa o IIIb) o no (p. ex., en el registre col·loquial, *bullir* IIIa > IIIb), i en menor mesura desplaçaments de verbs paroxítons de la conjugació II (p. ex., en el registre col·loquial, *ometre* II > *omitir* III o *concórrer* II > *concurrir* III, fenomen afavorit per la pressió del castellà).

El resultat de tot plegat és que, d'acord amb la llista de 8 632 verbs que apareix a la *GIEC* (2016: § 9.7.3), basada en la segona edició de 2009 del *DIEC* (2007), el nombre de verbs regulars de la conjugació II *batre* (model 2) i *témer* (model 3) (1a-b) i de la conjugació IIIa *dormir* (model 4) (1c) és molt limitat. (En els recomptes següents es distingeix el nombre total de verbs del nombre d'arrels verbals.)

(1) Llista de verbs regulars de les conjugacions II (models 2 *batre* i 3 *témer*) i IIIa (model 4 *dormir*), confeccionada a partir de la llista de 8 632 verbs de la *GIEC* (2016: § 9.7.3):

a. II (model 2 *batre*): *abatre*, *aiguabatre*, *alabatre*, *batre*, *botre*, *combatre*, *contrabatre*, *corrompre*, *debatre*, *entrebatre's*, *esbatre*, *fotre*, *interrompre*, *irrompre*, *perdre*, *pernabatre*, *prorrompre*, *rebatre*, *rebotre*, *retre*, *rompre*, *sotbatre*
Nombre total de verbs: 22
Nombre total d'arrels verbals: 6

b. II (model 3 *témer*): *esprémer*, *fúmer*, *nòmer* (balear, defectiu), *prémer*, *témer*, *terratrémer*, *trémer*
Nombre total de verbs: 7
Nombre total d'arrels verbals: 5

2. Perea (2001), a partir d'un recompte dels 6 618 verbs recollits a l'edició electrònica de 1997 del *DIEC* 1995, presenta unes dades semblants: 84,1 % del total (5 567 verbs) són de la conjugació I, el 3,8 % (250 verbs) de la conjugació II i el 12,1 % (801 verbs) de la conjugació III.

c. IIIa (model 4 *dormir*): *adormir*, *ajupir*, *arrupir* (IIIb o IIIa), *brumir* (IIIb o IIIa), *bullir*, *condormir*, *consentir* (IIIa o IIIb), *consumir* (IIIb o IIIa), *desmentir* (IIIb o IIIa), *dormir*, *entresentir*, *esmunyir*, *funyir* (també *fènyer*, v. (4i)), *grunyir*, *mentir* (IIIb o IIIa), *munyir*, *perbullir*, *pressentir*, *presumir* (IIIb o IIIa), *punyir*, *rebullir*, *ressentir-se*, *retrunyir*, *sentir*[3]
Nombre total de verbs: 24 (7 dels quals també poden flexionar-se com a IIIb)
Nombre total d'arrels verbals: 13

Malgrat el nombre limitat de verbs que contenen els models 2, 3 i 4, s'ha mantingut el costum de parlar de tres models de conjugació, amb desdoblament subconjugacional només a la III i amb els susdits arquetips de conjugació regular (I: *cantar*; II: *batre* o *témer*; IIIa: *dormir*, IIIb: *servir*). Les úniques veus discrepants, per camins diferents, han estat les de Ferrater (1970) i Viaplana (1984, 1986, 2005). Ferrater arriba a la conclusió més taxativa: a partir d'un càlcul precursor de 4 500 verbs que l'autor considera habituals en català, n'atribueix 3 500 a la conjugació I (un 78 % del total) i 700 a la conjugació IIIb (15,5 %); dels 300 verbs restants (6,5 %), en comptabilitza uns 90 (2 %), sense tenir en compte els prefixats, repartits entre la conjugació II i la IIIa, i això el duu a afirmar que «és lícit de dir que en català no hi ha cap "conjugació" que no sigui la d'aquells dos tipus [els del tipus de *porto* i del tipus de *parteixo*]» (Ferrater 1970: 36). Els treballs de Viaplana se centren, en canvi, a demostrar que la conjugació II ha de contenir una subconjugació addicional que reculli els verbs que es conjuguen amb segments velars en algunes formes verbals, la qual tindria com a model regular arquetípic el verb *beure* (model 14 a la *GIEC* 2016, en què es considera irregular).

Amb aquests precedents, l'objectiu del present treball és doble: d'una banda, repassar els motius tradicionals (§ 2) i dialectològics (§ 3) que sostenen encara la classificació verbal més habitual, i, de l'altra, repensar els models de conjugació regular (§ 4).

2. LA TRADICIÓ GRAMATICAL

Com és sabut, la tradició gramatical ha establert tres models de conjugació en català d'acord amb la forma que pren l'infinitiu dels verbs: conjugació I, verbs amb

3. A la llista de verbs flexionats segons el model de conjugació IIIa de Badia (1994: 583), que no inclou derivats, no hi apareixen els verbs *arrupir*, *brumir*, *consumir*, *funyir*, *presumir* i *punyir*. Per la seva banda, Fabra (1956: § 61) admet doble conjugació (IIIb o IIIa) per a *arrupir*, *consumir* i *presumir*; però a la llista de verbs, que conté derivats, no hi apareixen *brumir*, *funyir* i *punyir* ni *condormir*, *entresentir*, *perbullir* i *ressentir-se*. En el cas de *consentir*, tant Fabra (1956: 53) com Badia (1994: 583) consideren que només ha de seguir la conjugació IIIa. També convé notar que la *GIEC* (2016: 368), com Badia (1994: 583), dona preferència a les formes de *mentir* flexionades segons la conjugació IIIb (*menteix*/*ment*), a diferència de Fabra (1956: 56), que estableix la relació inversa (*ment*/*menteix*); per a *desmentir*, en canvi, Fabra (1956: 54) dona la prelació *desmenteix*/*desment*.

infinitius acabats en *-ar* (*cantar*); conjugació II, verbs amb infinitius acabats en *-re* (*batre*), *-er* (àton *témer*, tònic *poder*) o *-r* (*dir*), i conjugació III, verbs amb infinitius acabats en *-ir*, els quals se subdivideixen segons que es conjuguin amb l'increment *eix* (o *ix* en valencià, amb les variants *esc* o *isc* segons el dialecte) a les persones 1, 2, 3 i 6 dels presents (*servir*) o sense l'increment (*dormir*). Aquesta triple classificació conjugacional s'imbrica amb la distinció entre verbs regulars i verbs irregulars, que, de nou seguint la tradició gramatical, diferencia els verbs que presenten radical invariant i les terminacions recurrents dels models regulars a què pertanyen i els verbs que no satisfan un o cap dels dos requisits anteriors.

Les llistes presentades a (1) recullen els verbs de les conjugacions II (*-re* i *-er* àtons) i IIIa que segueixen fil per randa la flexió dels verbs regulars arquetípics dels seus models (models 2, 3 i 4). A la *GIEC* (2016), però, per qüestions pràctiques es presenten com a models diferents verbs que són, de fet, regulars des del punt de vista de l'anàlisi lingüística. D'una banda, hi ha els verbs que en algunes formes verbals mostren alternances ortogràfiques que revelen variacions causades per fenòmens fonològics regulars, com *rebre* (model 65) o *pudir* (model 63), amb formes amb variants sordes *-p* (*rep*, *reps*) o *-t* (*put*, *puts*) i formes amb variants sonores *-b-* (*rebem*, *rebia*, etc.) o *-d-* (*pudim*, *pudia*, etc.), totes derivades fonològicament de les sonores (amb la realització sorda en posició final de mot per l'ensordiment de les obstruents finals i la realització aproximant sonora quan va precedida de vocal per l'espirantització de les oclusives sonores). De l'altra, hi ha els verbs que presenten segments addicionals que es poden explicar de manera regular per motius de sil·labificació, com ara la consonant *d* que apareix després del radical en el model 18 *cerndre* respecte del model 2 *batre* (*cern-d-re*, *cern-d-ré*…, *cern-d-ria*…, cf. *cern-o*, *cern-ia*, etc., vs. *bat-re*, *bat-ré*…, *bat-ria*…, cf. *bat-o*, *bat-ia*, etc.), o la vocal *e* que apareix després del radical en el model 3 *témer* respecte del model 2 (*tém-e-r, tem-e-ré*…, *tem-e-ria*… vs. *bat-r-e*, *bat-ré*…, *bat-ria*…), en el model 76 *vèncer* (*venc-e-s* vs. *tem-s* i *venc-e-ré*…, *venc-e-ria*… vs. *bat-ré*…, *bat-ria*…, i amb alteracions ortogràfiques a *venço*, *venç*, *vençut*), o a la conjugació III en els models 32 *cruixir* (*cruix-e-s* vs. *dorm-s*) i 44 *fugir* (*fug-e-s* vs. *dorm-s*, i amb alteracions ortogràfiques a *fujo*, *fuig*). Amb tot, afegir com a regulars els models anteriors a la relació inicial de (1) només amplia mínimament el nombre de verbs regulars per a la conjugació II (*-re* o *-er* àtons): de 22 a 28 verbs (de 6 a 9 arrels) en els verbs en *-re* (2a) i de 7 a 17 verbs (de 5 a 7 arrels) en els verbs en *-er* (2b), i la conjugació IIIa: de 24 a 34 verbs (de 13 a 18 arrels) (3).[4] (En les llistes següents, el número que apareix davant

4. No comptabilitzem en aquestes llistes ampliades de verbs regulars els verbs que, a més de presentar segments afegits regulars per a una sil·labificació correcta, presenten segments velars en algunes formes de

del símbol '>' indica el nombre total de verbs de cada model i el que apareix darrere, el nombre d'arrels verbals.)

(2) Llista ampliada de verbs regulars de la conjugació II (*-re* i *-er* àtons) (font: *GIEC* 2016):

a. II (model 2 *batre*): *abatre*, *aiguabatre*, *alabatre*, *batre*, *botre*, *combatre*, *contrabatre*, *corrompre*, *debatre*, *entrebatre's*, *esbatre*, *fotre*, *interrompre*, *irrompre*, *perdre*, *pernabatre*, *prorrompre*, *rebatre*, *rebotre*, *retre*, *rompre*, *sotbatre* (22 > 6)
II (model 18 *cerndre*): *cerndre* (1 > 1)
II (model 65 *rebre*): *apercebre*, *concebre*, *decebre*, *percebre*, *rebre* (5 > 2)
Nombre total de verbs: 28
Nombre total d'arrels verbals: 9

b. II (model 3 *témer*): *esprémer*, *fúmer*, *nòmer* (balear, defectiu), *prémer*, *témer*, *terratrémer*, *trémer* (7 > 5)
II (model 76 *vèncer*): *colltòrcer*, *contòrcer-se*, *convèncer*, *destòrcer*, *distòrcer*, *estòrcer*, *retòrcer*, *revèncer*, *tòrcer*, *vèncer* (10 > 2)
Nombre total de verbs: 17
Nombre total d'arrels verbals: 7

(3) Llista ampliada de verbs regulars de la conjugació IIIa (font: *GIEC* 2016):

a. IIIa (model 4 *dormir*): *adormir*, *ajupir*, *arrupir* (IIIb o IIIa), *brumir* (IIIb o IIIa), *bullir*, *condormir*, *consentir* (IIIa o IIIb), *consumir* (IIIb o IIIa), *desmentir* (IIIb o IIIa), *dormir*, *entresentir*, *esmunyir*, *funyir*, *grunyir*, *mentir* (IIIb o IIIa), *munyir*, *perbullir*, *pressentir*, *presumir* (IIIb o IIIa), *punyir*, *rebullir*, *ressentir-se*, *retrunyir*, *sentir* (24 > 13)
b. IIIa (model 32 *cruixir*): *brunzir* (IIIb o IIIa), *cruixir*, *escruixir*[5] (3 > 2)
c. IIIa (model 44 *fugir*): *confugir*, *defugir*, *enfugir-se*, *fugir* (4 > 1)
d. IIIa (model 63 *pudir*): *acudir* (IIIb o IIIa), *percudir* (IIIa o IIIb), *pudir* (3 > 2)
Nombre total de verbs: 34 (10 dels quals també poden flexionar-se com a IIIb)
Nombre total d'arrels verbals: 18

A la *GIEC*, en canvi, seguint la tradició gramatical, es consideren irregulars (i per tant amb models de conjugació independents) els verbs que presenten alter-

flexió, que es discuteixen a § 3. Són verbs com ara *vendre* (model 77), amb *d* a *ven-d-re*, *ven-d-ré*…, *ven-d-ria*… (cf. *ven-em*, *ven-ia*, etc.) i segment velar en formes com *venc*, *venguí*…, *vengui*…, *vengués*…

5. A la llista de verbs flexionats segons el model de conjugació IIIa de Badia (1994: 583), no apareix el verb *escruixir*. Fabra (1956: 55) també el considera flexionat únicament per la conjugació IIIb.

nances en el radical (incloent-hi els que presenten un segment velar, que tractarem amb més detall a § 3) o alteracions en la terminació flexiva que no es poden explicar per l'ortografia o per processos fonològics regulars. Si se sumen els verbs irregulars, la conjugació II en *-re* acaba sent la més nombrosa, amb un total de 215 verbs (recordem que només 28 verbs derivats de 9 arrels segueixen la conjugació II regular en *-re*, cf. (2a)), la majoria dels quals són considerats irregulars perquè presenten elements velars en algunes formes de flexió. La conjugació II en *-er* (àton) i la conjugació IIIa experimenten un increment força més moderat: la primera, de 17 a 67 verbs (de 7 a 22 arrels); la segona, de 34 a 68 verbs (de 18 a 30 arrels). Tot seguit, analitzem aquests dos darrers grups amb més detall.

Quant a la conjugació II en *-er* (àton), a més dels verbs ampliats a la llista de (2b), es llisten com a models diferents els verbs que, segons la varietat, es conjuguen amb alguna irregularitat en algun punt del paradigma (p. ex., el model 58 *pertànyer*: passat simple regular *pertanyí* o irregular *pertanguí*, participi regular *pertanyut* o irregular *pertangut*, etc.). D'altra banda, es consideren irregulars en totes les varietats verbs com ara *córrer* (model 25) o *créixer* (model 29), perquè presenten elements velars en algunes formes verbals: a *córrer*, en el passat simple (*correguí*…), imperfet de subjuntiu (*corregués*…) i present d'indicatiu i de subjuntiu en algunes varietats (*córrega*…); a *créixer*, en el participi (*crescut*) i en altres formes verbals en algunes varietats (p. ex., en el registre col·loquial *cresquent* o en balear *cresc*, *cresquí*…, *cresqui*…, *cresqués*…). També es consideren irregulars verbs com *estrènyer* (model 41), pel mer fet de presentar el participi fort (*estret*); en algunes varietats, alguns d'aquests verbs presenten a més formes amb elements velars (p. ex., en el registre col·loquial *estrenyegut* o en balear *estrenc*, *estrenguí*…, *estrengui*…, *estrengués*…). (4) recull la llista detallada de verbs regulars (4a-b) i irregulars (4c-j) de la conjugació II (*-er* àton).

(4) Llista de verbs regulars i irregulars de la conjugació II (*-er* àton) (font: *GIEC* 2016):

a. II (model 3 *témer*): *esprémer*, *fúmer*, *nòmer* (balear, defectiu), *prémer*, *témer*, *terratrémer*, *trémer* (7 > 5)
b. II (model 76 *vèncer*): *colltòrcer*, *contòrcer-se*, *convèncer*, *destòrcer*, *distòrcer*, *estòrcer*, *retòrcer*, *revèncer*, *tòrcer*, *vèncer* (10 > 2)
c. II (model 10 *aparèixer*): *aparèixer*, *comparèixer*, *conèixer*, *desaparèixer*, *desconèixer*, *parèixer*, *reaparèixer*, *reconèixer* (8 > 2)
d. II (model 25 *córrer*): *acórrer*, *concórrer*, *córrer*, *decórrer*, *descórrer*, *discórrer*, *encórrer*, *escórrer*, *incórrer*, *ocórrer*, *recórrer*, *socórrer*, *transcórrer* (13 > 1)
e. II (model 29 *créixer*): *acréixer*, *créixer*, *decréixer*, *desmerèixer*, *irèixer-se*, *merèixer*, *recréixer*, *sobrecréixer* (8 > 3)

f. II (model 37 *empènyer*): *atènyer*, *empènyer*, *espènyer* (3 > 2)
g. II (model 41 *estrènyer*): *constrènyer*, *destrènyer*, *estrènyer*, *restrènyer* (4 > 1)
h. II (model 54 *néixer* o *nàixer*):[6] *nàixer* o *néixer*, *pàixer* o *péixer*, *renàixer* o *renéixer*, *sobrenàixer* o *sobrenéixer* (8 > 2)
i. II (model 58 *pertànyer*): *complànyer*, *fènyer*, *pertànyer*, *plànyer* (4 > 3)
j. II (model 70 *ser* o ésser): (*ser* o) ésser (2 > 1)
Nombre total de verbs: 67
Nombre total d'arrels verbals: 22

Pel que fa a la conjugació IIIa, no es consideren regulars verbs amb alternances vocàliques en el radical com, per exemple, *collir* (model 20) o *cosir* (model 26), amb alternança *o*/*u* (*collir*/*cull*, *cosia*/*cuso*) que només té conseqüències fonològiques per als dialectes sense reducció de /o/ a [u], i *lluir* (model 51) amb el significat 'emetre llum', amb alternança *uu*/*u* (*lluus* o *llus*, *lluu* o *llu*) com la que presenta el verb *dur* (*duus* o *dus*, *duu* o *du*) de la conjugació II amb infinitiu en *-r*. També formen grup irregular a part *obrir* (model 55), per presentar participi fort (*obert*) i, en algunes varietats, altres irregularitats (p. ex., en valencià *i* en comptes de *e* a les formes de present d'indicatiu *obris*, *obri*, *obrin*, a més d'elements velars a *òbric*, *òbriga*…), i *oir* (model 56), que es conjuga segons la conjugació regular IIIb excepte en algunes varietats del valencià, en què es conjuga segons la conjugació IIIa (en valencià, *oig*, *ous*, *ou*, *ouen*, etc., i també *oïsc*, *oïxes*, *oïx*, *oïxen*, etc.). (5) recull la llista detallada de verbs regulars i irregulars de la conjugació IIIa.

(5) Llista de verbs regulars i irregulars de la conjugació IIIa (font: *GIEC* 2016):

a. IIIa (model 4 *dormir*): *adormir*, *ajupir*, *arrupir* (IIIb o IIIa), *brumir* (IIIb o IIIa), *bullir*, *condormir*, *consentir* (IIIa o IIIb), *consumir* (IIIb o IIIa), *desmentir* (IIIb o IIIa), *dormir*, *entresentir*, *esmunyir*, *funyir*, *grunyir*, *mentir* (IIIb o IIIa), *munyir*, *perbullir*, *pressentir*, *presumir* (IIIb o IIIa), *punyir*, *rebullir*, *ressentir-se*, *retrunyir*, *sentir* (24 > 13)
b. IIIa (model 32 *cruixir*): *brunzir* (IIIb o IIIa), *cruixir*, *escruixir* (3 > 2)
c. IIIa (model 44 *fugir*): *confugir*, *defugir*, *enfugir-se*, *fugir* (4 > 1)
d. IIIa (model 63 *pudir*): *acudir* (IIIb o IIIa), *percudir* (IIIa o IIIb), *pudir* (3 > 2)
e. IIIa (model 20 *collir*): *acollir*, *collir*, *desacollir*, *escollir* (IIIa o IIIb), *escopir*, *recollir*, *ressortir*, *sobresortir*, *sortir* (9 > 3)
f. IIIa (model 26 *cosir*): *cosir*, *descosir*, *recosir*, *tossir* (4 > 2)
g. IIIa (model 36 *eixir*): *deseixir-se*, *eixir*, *reeixir*, *sobreeixir* (4 > 1)

6. Per als càlculs globals, s'han comptabilitzat de manera independent els verbs que presenten infinitius amb doble arrel (cada un sumat al model conjugacional que li pertoca), perquè a la llista de verbs de la *GIEC* (2016: § 9.7.3) es presenten i se sumen per separat.

h. IIIa (model 51 *lluir* 'emetre llum'): *entrelluir*, *lluir*,[7] *pruir*, *relluir*, *traslluir-se* (5 > 2)
i. IIIa (model 53 *morir*): *morir*, *premorir* (2 > 1)
j. IIIa (model 55 *obrir*): *entreobrir*, *obrir*, *pellobrir-se*, *reobrir* (4 > 1)
k. IIIa (model 56 *oir*, valencià): *desoir*, *entreoir*, *oir* (3 > 1)
l. IIIa (model 57 *omplir*): *desomplir-se*, *omplir*, *reomplir* (3 > 1)
Nombre total de verbs: 68 (10 dels quals poden flexionar-se com a IIIb)
Nombre total d'arrels verbals: 30

A la llista de (5), no s'han inclòs models com els de 52 *mantenir*, 60 *prevenir*, 71 *tenir* o *tindre* o 78 *venir* o *vindre*, perquè són verbs de conjugació mixta II i IIIa. Tampoc no s'han inclòs els verbs que en parlars baleàrics i valencians es conjuguen com a IIIa (IIIb a la resta de varietats), amb alternances vocàliques en el radical: «ens referim, concretament, als verbs (i els seus derivats) *afegir*, *confegir*, *fregir*, *llegir*, *refegir*, *teixir* i *tenyir* (parlars valencians i baleàrics); *engolir* i *renyir* (parlars valencians), i *ferir* i *penedir-se* (parlars baleàrics)» (*GIEC* 2016: 227).

El càlcul aproximat de la productivitat dels models fet a partir de la llista de 8 632 verbs de la *GIEC* (2016) resulta en uns percentatges per conjugació pràcticament idèntics als de Sifre (1995 [1996]); però ara podem matisar el còmput per subgrups a les conjugacions II i III: la conjugació I aplega el 86,3 % del nombre total de verbs; la conjugació II aplega el 3,6 % del nombre total de verbs, dels quals el 2,5 % segueix els models en *-re*, el 0,8 % els models en *-er* àton i el 0,3 % restant els models en *-er* tònic i *-r*; la conjugació III aplega els 10,1 % del nombre total de verbs, amb un 0,8 % que segueix el model IIIa —dels quals el 0,1 % pot flexionar-se també segons el model IIIb— i un 9,3 % que segueix el model IIIb (6).

(6) Distribució dels verbs per conjugacions i subgrups (font: *GIEC* 2016: § 9.7.3)

Conjugació I	86,3 %		86,3 %
Conjugació II	3,6 %	*-re*	2,5 %
		-er àton	0,8 %
		altres (*-er* tònic, *-r*)	0,3 %
Conjugació III	10,1 %	IIIa (sense increment)	0,8 %
		IIIb (amb increment)	9,3 %

7. A la *GIEC* (2016: 303) i a la *GNV* (2006: 278), com a Fabra (1956: 56), es considera que el verb *lluir* amb l'accepció 'emetre llum' (i els seus derivats) es conjuga segons el model IIIa, però amb el sentit figurat segons els model IIIb. Badia (1994: 583), en canvi, admet també la conjugació de *lluir* 'emetre llum' (i els seus derivats) segons el model IIIb.

Davant de xifres tan desequilibrades, la pregunta obligada és: ¿té sentit continuar parlant de tres conjugacions, amb la distinció entre *batre* i *témer* a la II i amb la postulació de dues subconjugacions a la III (*dormir* i *servir*)? I, si la resposta és afirmativa, encara ens podem preguntar si és útil continuar parlant de tres models arquetípics de conjugació regular, amb la distinció entre *batre* i *témer* a la II i amb la postulació de dues subconjugacions a la III (*dormir* i *servir*). Contestarem a la primera pregunta a § 3, apel·lant a qüestions dialectals, i a la segona pregunta a § 4, tocant qüestions pràctiques relacionades amb l'ensenyament de la llengua.

3. APUNTS DIALECTALS

En diferents treballs, Viaplana (1984, 1986, 1995 [1996], 2005) ha qüestionat la divisió verbal tradicional basant-se en el concepte de regularitat flexiva i en la variació dialectal que presenta el català quant a la flexió verbal. Primer de tot, fa notar que així com els models regulars 2 (*batre*) i 3 (*témer*) de la conjugació II acullen un nombre de verbs limitat, el model 14 (*beure*, v. (7a)), tradicionalment considerat irregular per l'al·lomorfia radical que presenta (*beu-*, *bev-* i *beg-*, amb el segment velar tractat com a part del radical) i per la manca de terminació *-o* que presenta en la persona 1 del present d'indicatiu en algunes varietats (p. ex., en català central *bec* vs. *bat-o* o *tem-o*), inclou un nombre significatiu de verbs quan se li sumen altres models de la conjugació II que es flexionen amb segment velar en les mateixes formes verbals, això és, en la persona 1 del present d'indicatiu, en el passat simple, en el present i l'imperfet de subjuntiu i en el participi (7b), i encara més si se li sumen també els que es flexionen amb segment velar en les mateixes formes excepte en el participi (7c) (*coure* i els seus derivats apareixen a la llista de (7b) perquè, tot i presentar també un participi fort sense element velar, en tenen un altre amb velar, que es distribueixen segons l'accepció: *cuit* en l'accepció 'sotmetre a cocció', però *cogut* en l'accepció 'produir coïssor').

(7) Llista de verbs d'alguns models de la conjugació II amb segment velar (font: *GIEC* 2016):

a. II (model 14 *beure*): *beure*, *commoure*, *deure*, *embeure*, *entreploure*, *lleure*, *moure*, *ploure*, *promoure*, *rebeure*, *remoure*, *somoure*
Nombre total de verbs: 12
Nombre total d'arrels verbals: 5

b. II (model 17 *caure*): *caure*, *decaure*, *escaure*, *recaure* (4 > 1)
II (model 22 *complaure*): *complaure*, *descomplaure*, *desplaure*, *noure*, *plaure*, *raure* (6 > 3)
II (model 27 *coure*): *coure*, *recoure* (2 > 1)
II (model 31 *creure*): *asseure*, *creure*, *descreure*, *menyscreure*, *seure*, *sobreseure* (6 > 2)
II (model 48 *jeure* o *jaure*): *ajeure* o *ajaure*, *jeure* o *jaure* (4 > 1)
II (model 67 *riure*): *riure*, *somriure* (2 > 1)
II (model 71 *tenir* o *tindre*): (*tenir* o) *tindre* (1 > 1)
II (model 75 *valer* o *valdre*): (*caler* o) *caldre*, *condoldre's*, (*doler* o) *doldre*, *equivaler*, *oldre*, *prevaler*, *sobrevaler*, *soler*, (*valer* o) *valdre* (9 > 5)
II (model 78 *venir* o *vindre*): (*venir* o) *vindre* (1 > 1)
Nombre total de verbs: 35
Nombre total d'arrels verbals: 16

c. II (model 6 *absoldre*): *absoldre*, *coldre*, *dissoldre*, *exsoldre*, *moldre*, *reabsoldre*, *remoldre*, *resoldre*, *toldre* (9 > 4)
II (model 11 *aprendre*): *aprehendre*, *aprendre*, *comprendre*, *corprendre*, *defendre*, *dependre*, *desaprendre*, *despendre*, *desprendre*, *emprendre*, *expendre*, *fendre*, *malprendre*, *mamprendre*, *ofendre*, *prendre*, *reprendre*, *salprendre*, *sobreprendre*, *sorprendre*, *suspendre*, *ullprendre* (22 > 3)
II (model 13 *atendre*): *atendre*, *contendre*, *desatendre*, *desentendre's*, *distendre*, *encendre*, *entendre*, *estendre*, *malentendre*, *pretendre*, *sobreentendre* (11 > 2)
II (model 19 *cloure*): *cloure*, *concloure*, *descloure*, *encloure*, *excloure*, *incloure*, *recloure* (7 > 1)
II (model 24 *confondre*): *confondre*, *corfondre*, *difondre*, *enfondre*, *fondre*, *infondre*, *marfondre*, *refondre*, *retondre*, *tondre*, *transfondre* (11 > 2)
II (model 66 *respondre*): *compondre*, *correspondre*, *descompondre*, *despondre's*, *pondre*, *recompondre*, *respondre* (7 > 1)
II (model 74 *treure* o *traure*): *abstraure* o *abstreure*, *atraure* o *atreure*, *bestraure* o *bestreure*, *contraure* o *contreure*, *detraure* o *detreure*, *distraure* o *distreure*, *extraure* o *extreure*, *retraure* o *retreure*, *retrotraure* o *retrotreure*, *sostraure* o *sostreure*, *traure* o *treure* (22 > 1)
II (model 77 *vendre*): *carvendre*, *malvendre*, *retrovendre*, *revendre*, *vendre* (5 > 1)
Nombre total de verbs: 94
Nombre total d'arrels verbals: 15

Nombre total de verbs (a-c): 141
Nombre total d'arrels verbals (a-c): 36

També es relacionen amb els verbs de la llista anterior altres models que es conjuguen amb elements velars però amb més irregularitats que les del participi considerades a (7c): pot haver-hi més diferències en la distribució del segment velar, com en *escriure* (model 38, amb 12 verbs amb la mateixa arrel que *escriure*), que, a més d'al-

lomorfia radical (*escriu-*, *escriv-* i *escrig-*) i participi sense velar (*escrit*), no es conjuga, en algunes varietats, amb segment velar en el passat simple (*escriví*… per *escriguí*…) i l'imperfet de subjuntiu (*escrivís*… per *escrigués*…); o bé irregularitats quant a la forma del segment velar, com en *viure* (model 81, amb 7 verbs amb la mateixa arrel que *viure*), amb al·lomorfia radical i segment /sk/ amb la mateixa distribució que /g/ a *beure* (*visc*, *visquí*…, *visqui*…, *visqués*…, *viscut*); o bé amb alguna altra peculiaritat puntual, com ara *voler* (model 82, amb 2 verbs amb la mateixa arrel que *voler*), amb alternança vocàlica en el radical i sense segment velar a la persona 1 del present d'indicatiu (*vull*).

Si es compara el nombre total de verbs que estrictament segueixen els models regulars arquetípics 2 *batre* (veg. (1a)) i 3 *témer* (veg. (1b)) amb el nombre total de verbs que segueixen estrictament el model 14 *beure* (veg. (7a)), la diferència entre tots tres grups és mínima pel que fa al nombre d'arrels verbals: 6 arrels verbals per al model 2, 5 per al model 3 i 5 per al model 14. Si a més es prenen en consideració, d'una banda, el nombre de verbs de les llistes ampliades (amb els verbs regulars que només presenten alteracions per motius ortogràfics o sil·làbics) dels models 2 i 3 (veg. (2a) i (2b) respectivament) i, de l'altra, el nombre total de verbs que segueixen estrictament el model 14, ampliat ara amb els verbs que presenten la mateixa distribució del segment velar que *beure* però que tenen altres al·lomorfies radicals (i en algun cas segments afegits per motius sil·làbics) (veg. (7b)), la balança s'inclina clarament a favor del model 14, tal com es recull a la taula de (8).[8]

(8) Distribució dels verbs de la conjugació 11 segons els models 2, 3 i 14 (font: *GIEC* 2016: § 9.7.3):

	Llista estricta		Llista ampliada	
Model 2 *batre*	22 > 6	(veg. (1a))	28 > 9	(veg. (2a))
Model 3 *témer*	7 > 5	(veg. (1b))	17 > 7	(veg. (2b))
Model 14 *beure*	12 > 5	(veg. (7a))	47 > 21	(veg. (7a) + (7b))

Les impressions anteriors venen corroborades pel nombre de verbs (regulars i irregulars) de cada model que ens permet comptabilitzar la *GIEC* (2016): per exemple, a (4) s'ha evidenciat que la llista completa de verbs regulars i irregulars de la conjugació

8. A la mateixa conclusió arriba Perea (2002: 619) a partir d'un recompte indiscriminat de verbs: segons l'autora, encaixen en el model de *témer* 33 verbs amb infinitiu en *-er* àton, inclosos els derivats, i en el model de *beure* 53 verbs amb infinitius en *-ure* (consulta feta a partir de versió informatitzada de l'edició de 1997 del *DIEC* 1995).

II amb infinitius en *-er* àton suma un total de 67 verbs, derivats de 22 arrels; mentre que a (7), que agrupa els models més estables de la conjugació II amb segment velar, s'arriba a la xifra de 141 verbs, derivats de 36 arrels.

Davant d'aquest escenari, és ben lícit considerar, en la línia del treball encetat per Viaplana (1984), que la recurrència de l'element velar fa possible una igualació entre la funció classificatòria i merament morfològica de l'increment *eix* a la conjugació III i del segment velar a la II.[9] Aquest raonament ve reforçat per l'argument de Viaplana (1995 [1996]) sobre el tractament de la irregularitat verbal: l'existència d'al·lomorfia en el radical (com en el cas de *beu-*, *bev-* i *be-* si el segment velar és tractat com a morf independent) no és pròpiament una irregularitat flexiva (com tampoc no ho és la presència d'al·lomorfia radical en la flexió nominal), sinó que només creen irregularitat flexiva les alteracions en les terminacions, que és la part flexiva recurrent dels paradigmes verbals (segueixen la línia encetada per Viaplana 1984, entre altres, Perea 1993, 1997, 2000; Rovira 1993; Pérez Saldanya 1995 [1996], 1998, 2013; Clua 1998; Creus 2001; Lloret 2005, 2009, 2010; Querol 2006, 2009, 2010, 2011; Valls 2013; Marí 2017).[10] I encara més a favor de la proposta de Viaplana va l'existència de verbs amb increment velar sense al·lomorfia radical addicional (en contra de l'observació feta per Pérez Saldanya 2013: 318: «no hi ha cap verb amb una distribució de la velar semblant a la de *beure* que presente en totes les formes el mateix radical»): es tracta de verbs com ara *doldre* o *valdre* (model 75), amb consonant *d* afegida per motius sil·làbics —i, doncs, regulars— en les formes verbals en què la desinència comença per

9. Malkiel (1974) considera el segment velar un «interfix», sense contingut semàntic concret («morf buit» a DeCesaris 1988 o «morfoma» en treballs més recents, basats en les propostes inicials de Maiden 2004, 2005, com els de Querol 2006, 2009, 2010, 2011; Pérez Saldanya 2013; Marí 2017; Badal 2021); però Viaplana (1984) fou el primer autor a identificar per al català una subclasse de flexió igualant la funció subclassificatòria de l'increment *eix* i del segment velar. Wheeler (2011), més estrictament en la línia dels treballs de Maiden, tracta com a morfomes els segments velars però els considera part del radical: els morfomes, en aquest cas, han de ser entesos només com a funcions morfològiques abstractes (Aronoff 1994) que aglutinen radicals idèntics (amb segments velars o sense, amb alternances vocàliques o sense, etc.) (per al concepte de morfoma aplicat a la flexió verbal romànica, veg., entre altres, O'Neill 2011; Maiden 2018).

10. La discussió sobre si la regularitat flexiva ha de dependre només de l'al·lomorfia en els morfemes de flexió o si ha d'incloure també les alteracions del radical és un tema recurrent en els estudis sobre morfologia. Si bé és cert que la majoria d'autors acaba admetent que l'al·lomorfia radical contribueix a la delimitació de les classes flexives, hi ha autors com Carstairs-McCarthy (1994) que defensen la mateixa postura que Viaplana (1995 [1996]); és a dir, que l'al·lomorfia radical és d'una naturalesa morfològica diferent i que, per tant, no crea irregularitat flexiva. En llengües en què la flexió només es manifesta amb alteracions en el radical (com ara el persa), és clar que cal incloure l'al·lomorfia radical com a exponent de la flexió; aquest, però, no és el cas de la flexió verbal del català.

r (això és, en l'infinitiu, el futur i el condicional) —i amb infinitius aguts alternatius en algun cas (com en *doler* i *valer*).

En contra d'aquesta perspectiva, s'ha apel·lat no només a la suposada irregularitat radical que crea la presència d'elements velars en la flexió, sinó també al fet que *eix* apareix en distribució complementària amb la vocal temàtica (Mascaró 1985 [1986]: 106)[11] però l'increment velar no (segueixen la línia més tradicional, p. ex., Marvà 1932; Fabra 1956; Badia 1962, 1994; Roca-Pons 1968 [1970]; Wheeler 1979, 2002; Mascaró 1983, 1985 [1986]; *GNV* 2006; *GIEC* 2016). El segon argument es pot replicar fàcilment si s'até a l'origen històric dels dos tipus de segments. L'increment *eix* deriva de l'afix incoatiu llatí (E)SC i crea regularitat accentual; és a dir, com la vocal temàtica, evita l'aparició de formes amb radical accentuat o rizotòniques en el paradigma flexiu, tal com s'esdevé en altres llengües romàniques amb increments similars (p. ex., en occità, romanès i sard).[12] El segment velar prové, en canvi, d'elements morfològics diferents (part del radical en alguns verbs: DICO > *dic*, part d'elements flexius en altres: VALUI > *valc* > *valgui*) i, per aquest motiu, la seva distribució no és unitària respecte d'altres morfemes, tot i estar parcialment condicionada per factors lèxics (el model de verb) i morfosintàctics (típicament distingeix la persona 1 de la 3 en el present d'indicatiu i les formes de subjuntiu enfront de les de l'indicatiu) (sobre l'origen històric, l'extensió analògica i el canvi de funció de l'element velar en català al llarg del temps, vegeu, entre altres, Malkiel 1974; Wheeler 1993, 2011; Pérez Saldanya 1995 [1996], 1998, 2013; Badal 2021).[13]

La inclusió de subconjugacions amb increment velar —a semblança de la subconjugació III amb increment palatal (o IIIb)— pren més força si es té en compte la variació dialectal i l'extensió analògica que presenta aquest element en català. Hi ha varietats del valencià, per exemple, en què gairebé tots els verbs de la conjugació II

11. Ferrater (1970: 37) ja observa aquesta regularitat quan afirma «[e]ls verbs del tipus *parteixo* tenen sempre el radical àton, i presenten l'afix tònic *-eix-* a les formes on els del primer tipus [*porto*] presenten el radical tònic, o sigui que l'accent radical i l'afix són funcionalment equivalents».

12. La distribució del segment *eix* segueix el patró anomenat N per Maiden (2004, 2005, 2018) en el marc de la morfologia autònoma, recurrent en diferents varietats romàniques (sobre la funció d'aquest segment en les llengües romàniques, veg., entre altres, Blaylock 1975).

13. La distribució del segment velar s'ha produït sobretot a partir de l'anomenat patró L, format per la persona 1 del present d'indicatiu i per totes les persones del present de subjuntiu, que és recurrent en l'evolució de la flexió verbal de les llengües romàniques; a aquestes formes verbals, s'hi han afegit les del passat simple i de l'imperfet de subjuntiu (patró PyTA) i en alguns casos, a més, el participi (patró PyTA + participi) (Maiden 2004, 2005, 2018 i, per al català, Wheeler 2011). El seu origen és de tipus fonològic (a causa de diferents canvis fonològics que s'esdevingueren en les llengües romàniques), però actualment no segueix criteris fonològics ni morfosintàctics unívocs: presenta, doncs, una distribució clarament morfològica o «morfòmica».

es conjuguen amb segment velar (*perc*, *perguí*…, *perga*…, *pergu*és…), el qual s'estén a més a la conjugació III (amb el model més generalitzat de persona 1 del present d'indicatiu i persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu: *dorc*; *dorga*, *dorgues*, *dorga*, *dorguen*) (*GNV* 2006: 258-260). Així mateix, el balear i el nord-occidental presenten nombroses formes flexionades amb element velar en conjugacions altres que la II i en temps i persones verbals altres que les trobades en el patró de *beure* (p. ex., en molts parlars *donar* presenta element velar: *donc*, *dongui*…, *dongués*…; en balear, en el present de subjuntiu de les conjugacions I, II model 2 i IIIa: *càntiga*…; *pèrdiga* o *pèrdega*…; *dòrmiga*…, i amb menor intensitat en l'imperfet de subjuntiu: *cantigués*…; *perdigués* o *perdegués*…; *dormigués*…), que normalment reforcen la funció morfosintàctica diferenciadora de l'element velar (*GIEC* 2016: 256-257).

Un cas particular d'extensió dels increments velar i palatal a altres conjugacions és el de l'alguerès, en què la conjugació I s'ha acabat subdividint en tres subpatrons segons que els verbs es flexionin sense increment (*cantar*), que és la classe majoritària, o amb increment, el qual pot ser de dos tipus: de tipus velar, amb la mateixa forma i distribució (excepte en el participi) que a la conjugació II, que en aquest dialecte s'estén al futur i condicional (*canviar*: *canvic*, *canvigaré*…, *canvigariva*…, *canvigui*…, *canviguessi*… però *canviat*; cf. *beure*: *bec*, *begaré*…, *begariva*…, *begui*…, *beguessi*… i *begut*), o de tipus palatal (*etj*), amb la mateixa distribució que el segment *eix* a la conjugació IIIb (veg. Rovira 1993; Lloret & Viaplana 1998; Perea 2002; Scala 2003; Lloret 2009, 2010). Per a l'alguerès, a Lloret (2009, 2010) es posa de manifest que la gran majoria de verbs de la conjugació I que es flexionen amb increment presenten radicals acabats en vocal: d'un total de 116 verbs que acaben en *-iar* o *-uar*, 13 es conjuguen amb extensió velar (*canvi-c*, *copi-c*, *pu-c* de *pouar*… i també *cri-c* de *crear*), 99 amb extensió palatal (*odi-eig*, *pronunci-eig*; *continu-eig*, *tatu-eig*…) i 4 amb variació (amb extensió velar o palatal: *atrofi-c*/*atrofi-eig*; *aju-c*/*aju-eig*…); a aquests, només s'afegeixen uns pocs verbs més amb radical no acabat en vocal que també es conjuguen amb l'increment palatal *etj* (16 més d'acord amb la llista de Bosch 2002: 154 i Scala 2003: 52-53, la majoria dels quals acaben en consonant sonant: *consider-eig*, *anim-eig*…). Convé destacar que l'increment *etj* és d'origen sard (derivat de verbs llatins amb l'afix derivatiu ID(I)), amb la mateixa funció regularitzadora accentual que *eix*.[14] L'examen de la llista de

14. Mentre que els increments derivats de l'afix incoatiu llatí (E/I)SC són força habituals en les llengües romàniques (només no són presents en castellà, portuguès i sard), els increments derivats de l'afix llatí ID(I) (protoromànic **edj*, originat a partir del morfema grec amb valor iteratiu-intensiu *iz*) presenten un abast geogràfic i lèxic menor, tot i que ambdós solen aparèixer en les mateixes formes verbals (patró N) per la funció homogeneïtzadora accentual que tenen (veg. Blaylock 1996 per a funcions alternatives d'aquests afixos en algunes varietats romàniques). A banda del sard, l'increment derivat de l'afix ID(I) apareix, per exemple, en varietats de l'occità,

verbs indica una relació no fortuïta entre l'acabament en vocal de les arrels verbals i la presència de les extensions a la conjugació I. Una possibilitat, apuntada per Lloret (2009, 2010), és que el canvi de subconjugació sigui una estratègia morfològica per evitar formes flexionades acabades en vocal final de l'arrel com les que apareixerien a la persona 1 del present d'indicatiu, amb extensió analògica de l'increment segons el patró de cada un d'ells a les conjugacions respectives II i III: *canvi-c* (i per analogia les altres formes verbals com a II); *odi-eig* (i per analogia les altres formes verbals com a III). En el mateix context, el balear general presenta una solució purament fonològica, amb l'afegiment de semivocal: *canvi*[j], *odi*[j], *su*[w], *tatu*[w], etc. (cf. les formes de subjuntiu amb terminacions vocàliques amb hiat acceptades: *canvi-ï*, *odi-ï*, *su-ï*, *tatu-ï*, etc.). Marí (2017) corrobora aquesta hipòtesi amb la detecció en eivissenc de tots els verbs de la conjugació I amb arrel acabada en vocal (i també molts dels acabats en consonant sonant) amb formes alternatives amb segment velar a la persona 1 del present d'indicatiu, amb uns pocs casos d'extensió analògica cap a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu: *canvi-c*, *odi-c*, *su-c*, *tatu-c*… (i també *mir-c*, *torr-c*, *call-c*, *camin-c*…).[15]

L'existència de models de conjugació amb increments velars i palatals a tots els dialectes i conjugacions (amb major o menor extensió segons el dialecte) així com el nombre migrat de verbs que presenten, en conjunt, les conjugacions II i IIIa fan pensar que tan lícit és proposar subconjugacions regulars de flexió amb increments (velars i palatals), possibles a totes les conjugacions, com ho és limitar la flexió regular als únics patrons que són realment productius, això és, a la conjugació I (*cantar*) i, a molta distància, IIIb (*servir*). No sembla, en canvi, eficaç, ni per qüestions numèriques ni per motius dialectals, mantenir els models de conjugació regular proposats per la gramàtica tradicional (això és, I: *cantar*; II: *batre* o *témer*; IIIa: *dormir*, IIIb: *servir*); òbviament, aquesta posició no va en contra del manteniment de les tres conjugacions en la classificació general dels verbs (regulars i irregulars). Explorem a continuació els avantatges específics de les dues alternatives apuntades.

en què crea un submodel limitat a uns quants verbs de la conjugació I, i en romanès, en què pràcticament la meitat dels verbs de la conjugació I presenten aquest increment (veg., entre altres, Maiden 2004; Meul 2013).

15. En català, hi ha una tendència a evitar que els mots prosòdics acabin en les vocals finals de les arrels, amb el remei fonològic d'afegir segments finals: *-t* especialment en els noms paroxítons acabats en *-i* (*àpi*[t], *òdi*[t], *prèmi*[t]…), per probable influència addicional dels llatinismes paroxítons en *-it* com *dèbit*, *dipòsit* o *trànsit* (Recasens 2017: 395); semivocal en el cas de les terminacions de la persona 1 del present d'indicatiu en balear general (*canvi*[j], *tatu*[w]…) (veg. Lloret 2003, 2009, 2010). La mateixa tendència emergeix en el grup format pel verb i els enclítics pronominals, en què s'afegeix la vocal de suport *e* per simplificar la sil·labificació excepte en el cas del clític final (*compra-me'n* i no **compra'm-ne* o **compra-me-ne*; veg. Bonet & Lloret 2005).

4. ALTERNATIVES PER ALS MODELS DE CONJUGACIÓ REGULAR

4.1 models de conjugació regular limitats a i i iiib

Com s'ha apuntat a la introducció, Ferrater (1970) va posar en relleu el desequilibri conjugacional i, atenint-se a una qüestió purament numèrica, arribà a la conclusió extrema que en català no hi ha altres conjugacions que la i i la iiib. La conjugació verbal li serví per denunciar com s'ensenya de malament la gramàtica de llengües modernes com la catalana (fins i tot com a llengua materna), que segons ell es basa més en enumeracions d'irregularitats que no pas a destacar les regularitats que presenten les formes (per a les regularitats entre les formes flexionades dels verbs i i iiib, veg. Ferrater 1970: 37-38).

Convé notar que la pràctica de classificar els mots flexionats en classes (per conjugació, en el cas dels verbs, i per declinació, en el cas dels noms) ha estat de sempre una pràctica habitual de les gramàtiques occidentals, si bé és cert que el reconeixement de classes flexives comporta la complicació addicional d'haver de decidir quants elements lèxics ha de contenir un grup per poder ser reconegut com a classe independent. Les gramàtiques tradicionals de caire pedagògic han optat, en general, per distingir un nombre petit de classes flexives però que cada una inclogui un nombre elevat d'ítems, mentre que han relegat a la irregularitat els comportaments que afecten un nombre petit d'ítems. Des d'aquest punt de vista, l'afirmació de Ferrater segons la qual el català només té dues conjugacions (la i i la iiib) és del tot justificada en la dimensió de la regularitat flexional.

Seguint aquesta línia de raonament, sembla, doncs, que la pràctica més encertada per ensenyar la conjugació verbal del català hauria de ser limitar els models regulars a les conjugacions i i iiib. Però, què passa amb els altres verbs? No es pot obviar que una bona colla dels verbs restants s'agrupen en subpatrons que afecten més d'un sol ítem, atenent a la macroconjugació a què pertany (i, ii o iii), a la presència o no d'increments (velars o palatals) i a la seva distribució (d'acord amb diferents patrons distribucionals), a les alternances radicals, etc., als quals encara cal afegir un petit grup de verbs amb flexió completament idiosincràtica, com ara el verb *dar* (model 33), que es troba pràcticament en desús en el català actual, o els models 9 (*anar*), 43 (*fer*), 45 (*haver*, auxiliar i modal) i 70 (*ser* o *ésser*), que són verbs molt usuals, amb un nombre elevat de peculiaritats singulars: formes supletives i alternances vocàliques en el radical, increments palatals i velars irregulars per la forma i/o la distribució que prenen, i desinències flexives irregulars en algun cas. Una possibilitat és relegar tots els verbs diferents als models regulars de i i iiib al domini de la irregularitat, amb

enumeracions de models de més a menys freqüents segons l'ús que tenen en la llengua i el tipus d'irregularitat que presenten. Sens dubte, aquesta pauta seria molt útil per a l'ensenyament en els nivells inicial i intermedi del català, tant si és per a l'ensenyament del català com a L2 com si és per a l'estudi gramatical del català com a L1 en els nivells d'ensenyament obligatori, perquè des del punt de vista pedagògic sembla desitjable d'explicar la regularitat de les classes conjugacionals a partir dels models que generen la major part dels verbs flexionats. En aquests nivells d'ensenyament, i ja en l'àmbit de la irregularitat (em limito ara a les formes estàndard més generals), ocuparia un lloc destacat el model 4 *dormir* (amb 24 verbs derivats de 13 arrels), que només té la diferència respecte de *servir* de no presentar *eix*; la llista és ampliable al model 63 (*pudir*) per les peculiaritats ortogràfiques que presenta i, posteriorment, als models 32 (*cruixir*) i 44 (*fugir*) per l'addició de segments per motius sil·làbics (i per peculiaritats ortogràfiques en el cas de *fugir*) que presenten; s'arribaria així a un total de 34 verbs, derivats de 18 arrels (veg. (3)). Quant a la conjugació II, destacaria el model 2 *batre* (amb 22 verbs derivats de 6 arrels) i el model 14 *beure* (amb 12 verbs derivats de 5 arrels). A partir del model bàsic de *batre*, la llista es pot ampliar, primer, al model 65 (*rebre*) per les peculiaritats ortogràfiques que presenta i, després, als models 3 (*témer*), 76 (*vèncer*) i 18 (*cerndre*), per les peculiaritats de sil·labificació (també ortogràfiques en el cas de *vèncer*) que presenten; s'arribaria així a un total de 45 verbs (derivats de 16 arrels) (veg. (8)). A partir del model bàsic de *beure*, la llista es pot anar ampliant per diferents motius: per exemple, els models 19 (*cloure*) i 27 (*coure*) presenten la peculiaritat respecte de *beure* de no presentar una arrel amb *-v* (*cloem*, *cloeu* i *coem*, *coeu* vs. *bevem*, *beveu*; *cloïa*… i *coïa*… vs. *bevia*…; *cloent* i *coent* vs. *bevent*, i participis irregulars forts *clos* i *cuit* 'sotmetre a cocció' vs. el participi regular *cogut* 'produir co-ïssor', com *begut*);[16] els models 6 (*absoldre*), 11 (*aprendre*), 13 (*atendre*) 24 (*confondre*), 66 (*respondre*) i 77 (*vendre*) presenten la peculiaritat respecte de *beure* de no presentar una arrel amb *-v* (p. ex., *absol-em*, *absol-eu* vs. *bev-em*, *bev-eu*; *absol-ia*… vs. *bev-ia*…; *absol-ent* vs. *bev-ent*), però a l'arrel amb *-l* o *-n* s'afegeix *d* per motius sil·làbics quan va seguida de *r-* (infinitiu, futur i condicional: *absol-d-re*, *absol-d-ré*…, *absol-d-ria*… vs. *beu-re*, *beu-ré*…, *beu-ria*), i participis irregulars (forts, com *absolt*, *après*…, o sense segment velar, com *venut* vs. *begut*); etc. Fixem-nos que només amb els dos grups esmentats afegits s'arribaria a 86 verbs, derivats de 20 arrels. També haurien d'ocupar

16. Moll (1968: § 127), per exemple, divideix els verbs que tenen l'infinitiu acabat en *-ure* (tots ells irregulars per a aquest autor) en tres grups: els que canvien la *u* del diftong per *v* (exemple: *beure*), els que la canvien per *i* (exemple: *creure*) i els que no la canvien per cap altra «lletra» (exemple: *plaure*), que després matisa amb altres irregularitats flexives (com ara els participis forts de verbs com *cloure*: *clos* i *coure*: *cuit* o *cogut*).

un lloc preeminent els verbs molt irregulars però molt usuals abans esmentats *fer* (model 43, amb 7 verbs derivats d'1 arrel), *haver* (auxiliar i modal, model 45) i *ser* o ésser (model 70) (*GIEC* 2016: § 9.6.8). Una altra cosa és, òbviament, l'ensenyament superior de la llengua, destinat a lingüistes, filòlegs, gramàtics, mestres i, en general, a tothom que presenta un interès especial per l'estudi més aprofundit de la llengua, que discutim a continuació.

4.2 Models de conjugació regular I, II i III, totes amb increment o sense

És evident que no és eficaç agrupar cada comportament dispar que contingui més d'un ítem com una classe diferenciada, perquè aleshores no es discrimina la freqüència (ni l'ús ni la incidència en el lèxic) que té cada patró, amb les conseqüències indesitjables que això té per a l'aprenentatge i l'estudi d'una llengua. Cal, però, diferenciar les classes majors de les classes menors en què es poden subdividir, a les quals encara cal afegir comportaments excepcionals addicionals (com ara els verbs amb alternances vocàliques en el radical o els verbs amb flexió idiosincràtica esmentats abans).

Aplicat al català i en línia amb la proposta de Viaplana (1984, 1986, 1995 [1996], 2005), per a la comprensió global de la flexió verbal del català és útil recórrer a l'establiment de les tres conjugacions amb la possibilitat que es desdoblin en funció de la presència o absència d'uns increments postradicals que tenen la funció morfològica bàsica de crear subpatrons de conjugació (són merament formals, per tant). Així, mentre que la vocal temàtica classifica els verbs en tres grans grups o conjugacions (I, II i III), els increments verbals les subdivideixen en subconjugacions (amb increments o sense i depenent de la forma i la distribució dels increments), tal com es mostra a (9) comparant els casos extrems de la distribució en català general estàndard i en alguerès (una varietat en què, ultra l'aparició ja esmentada de subconjugacions amb increments a la conjugació I, la majoria de verbs de la conjugació II, especialment els que es flexionen sense increment velar, han migrat cap a la III, com en *batre* > *batir* (amb increment o sense), *combatre* > *combatir* (amb increment), *confondre* > *confundir* (sense increment), *témer* > *temir* (sense increment), etc. (Scala 2003).

(9) Classificació conjugacional en català general estàndard i en alguerès

	Català general estàndard			Alguerès		
Conj. I	–increment		*cantar*	–increment		*cantar*
				+ increment	[palatal]	*odiar*
					[velar]	*canviar*
Conj. II	–increment		*batre/témer*	–increment		*merèixer*
	+increment	[velar]	*beure*	+increment	[velar]	*beure*
Conj. III	–increment		*dormir*	–increment		*dormir/batir/temir*
	+increment	[palatal]	*servir*	+increment	[palatal]	*servir/batir*

La classificació anterior, amb la individualització dels increments com a morfs independents, permet mantenir la noció de classes flexives com a conjunts de radicals que presenten un mateix comportament flexiu quant a la terminació (és a dir, quant al conjunt format per l'increment, la vocal temàtica, la marca de temps i la marca de persona). A aquests models cal afegir encara altres models menors que presenten altres peculiaritats puntuals, els quals o bé contenen un nombre petit de verbs —derivats d'una sola arrel (com ara el verb IIIa model 53 *morir*, amb participi irregular fort *mort* i amb dos verbs derivats de la mateixa arrel: *morir* i *premorir*) o derivats de més d'una arrel (com ara el verb IIIa model 26 *cosir*, amb alternança vocàlica en el radical almenys en els dialectes sense reducció de /o/ a [u], i amb quatre verbs derivats de dues arrels: *cosir*, *descosir* i *recosir*, i *tossir*), o bé contenen excepcionalment un sol ítem (com el model 70 *ser* o *ésser*). Les funcions secundàries de les vocals temàtiques i dels increments palatals per una banda (crear regularitat accentual) i dels increments velars per l'altra (bàsicament, diferenciar en uns casos persones i en uns altres modes) fan que la presència dels dos tipus de marques conjugacionals no sigui excloent, tot i que, per l'origen i la funció secundària que té l'increment a la conjugació III, la vocal temàtica apareix en distribució complementària amb l'increment palatal *eix* (també a la conjugació I de l'alguerès). Tanmateix, la discriminació funcional dels increments palatals i velars possibilita la seva concurrència en algunes varietats (en eivissenc, p. ex., per a la persona 2 del present de subjuntiu de *llegir* es constaten les formes *lleg-eix-igu-es* i *lleg-eix-qu-es* a Sant Joan, *lleg-eix-gu-es* a Sant Josep i *lleg-eix-qu-is* a Santa Eulària; Marí 2017: 197).

Sembla, per tant, ineludible per a l'estudi aprofundit de la flexió verbal del català la postulació de subpatrons de conjugació amb increments postradicals addicionals a l'increment *eix* reconegut d'antuvi, amb l'avantatge que així s'atén millor la diversitat dialectal i s'explica raonadament la variació present en la llengua oral i els canvis que

s'estan produint, amb l'extensió dels increments (especialment del velar) cap a altres verbs i formes verbals. Per posar un exemple, el verb de la conjugació I *donar* presenta, en bona part dels dialectes (en diferents estils de parla), formes amb increment velar, amb la mateixa distribució que a la conjugació II model *beure* excepte pel que fa al participi (*donc*, *dongui*…, *dongués*… però *donat*). Addicionalment, el reconeixement d'una xarxa de subpatrons permet afirmar que l'assignació dels ítems als models de flexió no és del tot arbitrària. D'una banda, cal reconèixer l'existència d'una classe per defecte: la conjugació I model 1, i d'una classe majoritària dins la conjugació III: la IIIb model 5 (en ambdós casos ampliables a altres models que la *GIEC* 2016, per qüestions pràctiques i pedagògiques, presenta a part per alteracions merament ortogràfiques o que es poden explicar per fenòmens fonològics regulars). De l'altra, cal reconèixer una certa predictibilitat en l'assignació a alguns subpatrons segons la forma fonològica de les arrels: el cas més singular és l'assignació majoritària a la subconjugació I amb increment palatal (*etj*) dels verbs amb arrel acabada en vocal en alguerès. I tot plegat, perquè no tot quedi relegat a l'àmbit de la pura excepcionalitat, sense oblidar les relacions distribucionals implicatives dels increments i dels al·lomorfs de l'arrel que hi ha sovint associades, això és, els diferents patrons de distribució a què han fet referència els autors abans esmentats i que recullen, amb precisions dialectals, la *GIEC* (2016: §9.6.1.1 - §9.6.1.6) i la *GNV* (2006: §30.2.2 - §30.2.3). A tall d'exemple, a (10) es recullen les distribucions més recurrents dels increments atenent només a les formes del català general estàndard i a les quals (o a partir de les quals) es poden assimilar moltes de les irregularitats verbals:

(10) Distribucions més recurrents dels increments en català general estàndard (fonts: *GIEC* 2016, *GNV* 2006):

a. Increment palatal (distribució per qüestions accentuals):
persones 1, 2, 3 i 6 dels presents

b. Increment velar (distribució per qüestions bàsicament funcionals):
   (i) Model bàsic:
   persona 1 del present d'indicatiu, passat simple, present i imperfet de subjuntiu, i participi (exemple: *beure*, en valencià i balear també del tipus *pertànyer*; amb *sc* exemple: *viure*, en valencià i balear també del tipus *créixer*)
   (ii) Model secundari:
   com (i), excepte en el participi (exemple: *entendre*: *entès*; en valencià també *eixir* amb increment *sc*: *eixit*; en balear també del tipus *empènyer*) o amb variació en el participi (exemple: *coure*: *cogut* o *cuit*)

5. CONCLUSIONS

En aquest treball, hem sostingut la conveniència de mantenir les tres conjugacions verbals com a sistema de classificació general dels verbs (regulars i irregulars) del català; però hem qüestionat l'eficàcia de mantenir els models de conjugació regular tradicionals I: *cantar*, II: *batre* o *témer*, i IIIa: *dormir*, IIIb: *servir*, especialment a l'hora d'ensenyar la llengua. De les dues alternatives presentades, la primera, és a dir, la que només tracta com a regulars les conjugacions I i IIIb (inspirada en la proposta de Ferrater 1970), sembla sense cap dubte la millor per a l'ensenyament bàsic i intermedi de la llengua, perquè les conjugacions I i IIIb apleguen gairebé un 97 % dels verbs. I això és el que hem d'esperar de l'estudi de la morfologia regular des del punt de vista pedagògic: que aculli i ensenyi a generar la major part dels verbs flexionats. La segona alternativa, és a dir, la que tracta com a models regulars les tres conjugacions, amb submodels prototípics amb increment o sense diferents segons les varietats (inspirada en la proposta inicial de Viaplana 1984), sembla, en canvi, més adequada per als professionals de la llengua (i, en general, per als interessats en l'aprofundiment de la gramàtica del català), perquè implica un major coneixement i una comprensió superior de la realitat dialectal i dels registres de la llengua catalana i un millor encaix de la llengua catalana en el panorama romànic fora de les varietats ibèriques: cal endinsar-se en la teranyina que empara la subclassificació conjugacional per entendre la variació i els desviaments habituals que generem els parlants respecte de les formes considerades estàndard o generals, tant en català com en altres varietats romàniques. I això és el que hem d'esperar dels tècnics de la llengua: que hi aprofundeixin per poder-la explicar i ensenyar millor. En definitiva, l'entestament a mantenir, per a tots els nivells, la classificació tradicional dels verbs regulars en català no ajuda a un ensenyament més eficient del català com a L1 i L2, ni tampoc no ajuda a ensinistrar més destrament la gent de l'ofici.

Maria-Rosa Lloret
Universitat de Barcelona
mrosa.lloret@ub.edu
ORCID 0000-0003-3680-891X

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Aronoff, M. (1994) *Morphology by Itself: Stems and Inflectional Classes,* Cambridge, Masachusetts, The MIT Press.

Badal Bertolín, M. (2021) «Morfologia verbal catalana: anàlisi diacrònica dels verbs velaritzats», tesi doctoral, Universitat de València. [Disponible a: <https://roderic.uv.es/handle/10550/80608>.]

Badia i Margarit, A. M. (1962) *Gramática catalana*, Madrid, Gredos, 2 vol.

Badia i Margarit, A. M. (1994) *Gramàtica de la llengua catalana: Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

Blaylock, C. (1975) «The Romance development of the Latin verbal augment *-SK-*», *Romance Philology*, 28.4, p. 434-444.

Blaylock, C. (1996) «L'augment verbal romanç *-ez-/-iz-*: derivació vs. flexió», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 20, p. 165-174. [Disponible a: <https://ojs.uv.es/index.php/caplletra/article/view/7356>.]

Bonet, E. & M.-R. Lloret (2005) «More on Alignment as an alternative to domains: the syllabification of Catalan clitics», *Probus. International Journal of Latin and Romance Linguistics*, 17.1, p. 37-78. [<https://doi.org/10.1515/prbs.2005.17.1.37>]

Bosch, A. (2002) *El català de l'Alguer*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Carstairs-McCarthy, A. (1994) «Inflection classes, gender, and the principle of contrast», *Language*, 70, p. 737-788.

Clua i Julve, E. (1998) «Variació i distància lingüística. Classificació dialectal del valencià a partir de la morfologia flexiva», tesi doctoral, Universitat de Barcelona.

Creus Ballet, I. (2001) «El desenvolupament de la morfologia verbal. Bases teòriques per a l'anàlisi formal», tesi doctoral, Universitat de Lleida.

DeCesaris, J. A. (1998) «Regular Verb Inflection in Catalan», tesi doctoral, Indiana University, Bloomington, Indiana.

DIEC (1995) = Institut d'Estudis Catalans (1995) *Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona / Palma de Mallorca / València; Edicions 3 i 4 / Edicions 62 / Editorial Moll / Enciclopèdia Catalana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat. [Citem per l'edició electrònica de 1997.]

DIEC (2007) = Institut d'Estudis Catalans (2007) *Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona / Palma de Mallorca / València; Edicions 3 i 4 / Edicions 62 / Editorial Moll / Enciclopèdia Catalana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat. [Versió electrònica de la 2a edició de 2009: <https://dlc.iec.cat/>; consulta: 20 d'agost de 2021.]

Fabra, P. (1956) *Gramàtica catalana*, Barcelona, Teide. [Disponible a: <https://ocpf.iec.cat/ocpf.cgi>.]

Ferrater, G. (1970) «Les formes del verb», dins G. Ferrater, *Sobre el llenguatge*, Barcelona, Quaderns Crema, 1981, p. 35-39.

GIEC (2016) = Institut d'Estudis Catalans (2016) *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

GNV (2006) = Acadèmia Valenciana de la Llengua (2006) *Gramàtica normativa valenciana*, València, Acadèmia Valenciana de la Llengua. [Disponible a: <http://www.avl.gva.es/gnv/>.]

Lloret, M.-R. (2003) «Variació condicionada: aspectes qualitatius i quantitatius», *Catalan Review*, 17.2, p. 107-122.

Lloret, M.-R. (2005) «Efectes col·laterals de la "desinència zero" en la flexió verbal algueresa», dins *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes*, vol. 49 *(Miscel·lània Joan Veny, 5)*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 233-266.

Lloret, M.-R. (2009) «Changes in inflectional class as a means to repair phonology», dins F. Montermini, G. Boyé & J. Tseng (ed.), *Selected Proceedings of the 6th Décembrettes: Morphology in Bordeaux*, Somerville, Massachusetts, Cascadilla Proceedings Project, p. 22-34. [Disponible a: <http://www.lingref.com/cpp/decemb/6/abstract2233.html>.]

Lloret, M.-R. (2010) «Assignació conjugacional motivada: alguerès i sasserès en contacte», dins I. Creus Ballet, M. Puig & J. R. Veny-Mesquida (ed.), *Actes del Quinzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Lleida, 2009*, vol. 1, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 317-326. [Disponible a: <http://aillc.espais.iec.cat/files/2017/12/Actes_15_Lleida_158_315_326.pdf>.]

Lloret, M.-R. & J. Viaplana (1998) «Variació morfofonològica. Variants morfològiques», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 25, p. 43-62. [Disponible a: <https://ojs.uv.es/index.php/caplletra/article/view/6736>.]

Maiden, M. (2004) «When lexemes become allomorphs –On the genesis of suppletion», *Folia Linguistica*, 38.3-4, p. 227-256.

Maiden, M. (2005) «Morphological autonomy and diachrony», dins G. Booij & J. van Marle (ed.), *Yearbook of Morphology 2004*, Dordrecht, Springer, p. 137-175. [<https://doi.org/10.1007/1-4020-2900-4_6>]

Maiden, M. (2018) *The Romance verb: Morphomic structure and diachrony*, Oxford, Oxford University Press.

Malkiel, Y. (1974) «New Problems in Romance Interfixation (1): The Velar Insert in the Present Tense (with an Excursus on *-zer*/*-zir* Verbs)», *Romance Philology*, 27.3, p. 304-355.

Marí Tur, R. (2017) «El segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc. Anàlisi de la variació distribucional, geogràfica i generacional», tesi doctoral, Universitat de Barcelona. [Disponible a: <http://hdl.handle.net/10803/459065>.]

Marvà, J. [A. Martorell & E. Vallès] (1932) *Curs superior de gramàtica catalana*, Barcelona, Barcino. [Citem per la 3a ed. (1968).]

Mascaró, J. (1983) *La fonologia catalana i el cicle fonològic*, Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Mascaró, J. (1985 [1986]) *Morfologia*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana. [Disponible a: <https://ddd.uab.cat/pub/llibres/1986/186470/M_1986Morfologia.pdf>.]

Meul, C. (2013) *The Romance reflexes of the Latin infixes -I/ESC- and -IDI-: Restructuring and remodeling processes*, Hamburg, Buske.

Moll, F. de B. (1968) *Gramàtica catalana (referida especialmente a les Illes Balears)*, Palma, Moll. [Citem per la 12a ed. (1993).]

O'Neill, P. (2011) «The notion of the Morphome», dins M. Maiden, J. C. Smith, M. Goldbach & M.-O. Hinzelin (ed.), *Morphological Autonomy: Perspectives from Romance Inflectional Morphology*, Oxford, Oxford University Press, p. 70-94. [<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199589982.001.0001>]

Perea, M. P. (1993) «Descripció dels verbs irregulars del català central», tesina, Universitat de Barcelona.

Perea, M. P. (1997) «Irregularitat i flexió verbal», *Zeitschrift für Katalanistik*, 10, p. 65-79.

Perea, M. P. (2000) «Estructura i variació en el verb català de començaments de segle: *La flexió verbal en els dialectes catalans* (Alcover-Moll)», tesi doctoral, Universitat de Barcelona.

Perea, M. P. (2001) «Ús i productivitat dels sufixos verbals en català», dins A. Bover, M.-R. Lloret & M. Vidal-Tibbits (ed.), *Actes del Novè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 325-346.

Perea, M. P. (2002) «Flexió verbal regular», dins J. Solà, M.-R. Lloret, J. Mascaró & M. Pérez Saldanya (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1. Barcelona, Empúries, p. 583-646. [Citem per la 4a ed. definitiva (2008).]

Pérez Saldanya, M. (1995 [1996]) «Analogia i canvi morfològic: a propòsit de les formes verbals velaritzades», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 19, p. 279-305. [Disponible a: <https://ojs.uv.es/index.php/caplletra/article/view/7376>.]

Pérez Saldanya, M. (1998) *Del llatí al català: morfosintaxi verbal històrica*, València, Universitat de València.

Pérez Saldanya, M. (2013) «'Que sa il·lustre senyoria cullga o faça cullir dits fruits': una aproximació històrica als verbs velaritzats», dins E. Clua & M.-R. Lloret (ed.), *Qüestions de morfologia flexiva i lèxica del català. Volum d'homenatge a*

Joaquim Viaplana, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, p. 313-333.

Pérez Saldanya, M., M. Sifre Gómez & J. Todolí Cervera (2004) *Morfologia catalana*, Barcelona, UOC.

Querol, L. (2006) «El paper del segment velar en la morfologia verbal del català», dins *Actes del VII Congrés de Lingüística General* (CD-rom), Barcelona, Universitat de Barcelona.

Querol, L. (2009) «Aspectes morfofonològics en la morfologia verbal del català nord-occidental», tesi doctoral, Universitat de Barcelona. [Disponible a: <http://hdl.handle.net/10803/1690>.]

Querol, L. (2010) «Els increments de l'arrel verbal en català i d'altres llengües romàniques», dins K. Faluba & I. Szijj (ed.), *Actes del Catorzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Budapest, 2006*, vol. 3, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 285-296. [Disponible a: <http://aillc.espais.iec.cat/files/2017/12/Actes_14_Budapest_154_285_296.pdf>.]

Querol, L. (2011) *La morfologia verbal del català nord-occidental: descripció i anàlisi dels segments velar i palatal*, Lleida, Pagès.

Recasens i Vives, D. (2017) *Fonètica històrica catalana*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

Roca-Pons, J. (1968 [1970]) «Morfologia verbal catalana», *Estudis Romànics*, 12 (1963-1968), p. 227-254. [<https://doi.org/10.2436/er.v12i0.37888>]

Rovira Bidegain, J. (1993) «Morfologia verbal regular algueresa». Tesina, Universitat de Barcelona.

Scala, L., ed. (2003) *Català de l'Alguer: criteris de llengua escrita*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Sifre, M. (1995 [1996]) «Reflexions sobre la vocal temàtica», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 19, p. 307-332. [Disponible a: <https://ojs.uv.es/index.php/caplletra/article/view/7377>.]

Sifre, M. (1998) «Flexió verbal catalana. Estudi lingüístic de la morfologia flexiva de les formes verbals», tesi doctoral, Universitat de València.

Valls i Alecha, E. (2013) «Direccionalitat, ritme, abast i naturalesa del canvi lingüístic en curs en català nord-occidental. De l'anàlisi dialectomètrica a la reflexió sociolingüística», tesi doctoral, Universitat de Barcelona. [Disponible a: <http://hdl.handle.net/10803/123434>.]

Viaplana, J. (1984) «La flexió verbal regular del valencià», dins E. Casanova (ed.), *Estudis en memòria del professor Sanchis Guarner*, València, Universitat de València, p. 391-407. [Citem per la versió corregida de 1992 dins A. Ferrando

(ed.), *Miscel·lània Sanchis Guarner, III*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 391-423.]

Viaplana, J. (1986) «Morfologia flexiva i flexió verbal catalana», *Llengua & Literatura*, 1, p. 385-403. [Disponible a: <https://raco.cat/index.php/LlenguaLiteratura/article/view/220320>.]

Viaplana, J. (1995 [1996]) «Sobre la irregularitat verbal», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 19, p. 333-348. [Disponible a: <https://ojs.uv.es/index.php/caplletra/article/view/7378>.]

Viaplana, J. (2005) «Velar Verbs and Verbal Classes in Catalan», *Catalan Journal of Linguistics*, 4, p. 225-247. [Disponible a: <https://revistes.uab.cat/catJL/article/view/v4-vilaplana>.]

Wheeler, M. W. (1979) *Phonology of Catalan*, Oxford, Basil Blackwell.

Wheeler, M. W. (1993) «Changing inflection: verbs in North West Catalán», dins D. Mackenzie & I. Michael (ed.), *Hispanic Linguistic Studies in honour of F. W. Hodcroft,* Llangrannog, Dolphin, p. 171-206.

Wheeler, M. W. (2002) «Flexió verbal irregular i verbs defectius», dins J. Solà, M.-R. Lloret, J. Mascaró & M. Pérez Saldanya (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1, Barcelona, Empúries, p. 647-729. [Citem per la 4a ed. definitiva (2008).]

Wheeler, M. W. (2011) «The Evolution of a Morphome in Catalan Verb Inflection», dins M. Maiden, J. C. Smith, M. Goldbach & M.-O. Hinzelin (ed.), *Morphological Autonomy: Perspectives From Romance Inflectional Morphology*, Oxford, Oxford University Press, p. 182-209. [<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199589982.003.0010>]